

Üzenetek Pimodánba V.

Hazánkban... annyiféle irány volt célként kijelölve, és néha oly gyorsan változtak, hogy az egyes emberek belső irányítói gyakran megzavarodtak. Színekben beszélve kötelezték már a barna, a zöld, a piros, a rózsaszín irányokba való beállásra. Újabban semmire nem kötelezik, de így lesz egyik nap a fekete fehér, a másik nap a fehér szürke stb. Na de így a belső eszmei iránytű megbolondul, különösen azért, mert roppant erős anyagi erőterben is mozog... Abban pedig, hogy vitustáncot járó emberi és érdekviszonyok között egy ember belső eszmei iránytűje kezd megtévelyedni, nincs semmi természet- és társadalomellenes. Az csak önvészélyes. Sajnos, az is igaz, hogy az irreverzibilisnek tűnő önvészélyesség esete nemcsak *hic et nunc* az egyes emberre, de – *mutatis mutandis* – az egész emberiségre globálisan is fennáll.

Minden nép emberekből áll, és az emberek között vannak nemes lelkű idealisták, bűnözők és egyszerűen átlagosak. Ez utóbbiak vannak a legtöbben, és ezek lehetnek jók is, rosszak is, attól függően, hogy merre sodorják őket a körülmények.

Számukat nem a gének minőségei, hanem a történelmi körülmények határozták és határozzák meg. Ebbe egyelőre bele kell törődnünk, mint ahogyan bele kell törődnünk a bűnözők létezésébe is. Legfeljebb annyit tehetünk, hogy a törvények szigorával korlátozzuk agresszivitásukat. A törvényeket pedig a mindenkorai államhatalomnak kell meghoznia és alkalmaznia. A nagy baj akkor következik be, amikor az államhatalom az emberi gonoszsgot szolgálja. Ha ilyen eset bekövetkezik, akkor minden becsületes embernek el kell ítélnie az illető állam bűnös politikáját, de ebben az esetben senkinek sincs joga bűnös nemzetekről vagy népekről beszélnie. Ahol büntetett követnek el, ott az a személy is létezik, aki a büntetett elkövette. A büntettekért el kell ítélni a bűnözőket, akármennyien is vannak. Ha a bűnösséget általánosítjuk, magunk is bűnözők leszünk.

Nem vagyok ellene annak, hogy ostorozzuk az országot. Az ország másra sem való, mint ostorozásra, már feltéve, ha az ember szereti az országát. De az riasztó, hogy mintha valakik kívül volnának ezen az általános romlásban, s azok majd elvezetnek minket a jóba. Ha valamiből elege van az embereknek, akkor az elvezetésből.

A demokrácia összetett játéktér, azt jelenti, hogy félelem nélkül lehessen lenni. A félelemről tudjuk, hogy nagyon finoman, bonyolultan és kiszámíthatatlanul működő dolog. A félelemnek vannak jogilag megfoghatatlan tartományai, minthogy a jog nem írja le az ember életét, mégha szabályozza is, de nem írja le. A demokrácia egy dolgot jelent – és ezt megtanulni minden esélyünk meglett volna, volt rá időnk, sok is –, azt, hogy egyedül nem

lehet a jót akarni. Bizonyos emberek úgy gondolják, hogy az a jó, csakis az a jó, amit ők tesznek. Ez hamis gondolatmenet, de ez nem is gondolatmenet, hanem reflex, személyekre, pártokra, egyházakra egyformán igaz.

A szegénység korszerűtlen. És aktuális. Szegény. Probléma. Civilizációnk eltekint tőle: nagy pénzeket beleölvé nyugtatja a lelkiismeretét.

A mai korban, amikor állandóan fenyegetik a demokráciát meg az egyéni szabadságot, alighanem egyedül a csavargó és a csavargók szelleme menthet meg bennünket attól, hogy sorozatosan megszámozott egységek módjára vesszünk el a fegyelmezett, engedelmes, ezredbe osztott és egyenruhába bujtatott kulik tömegében. A csavargó lesz utolsó és legfélelmetesebb ellensége a diktatúrának. Bajnoka lesz az emberi méltóságnak és egyéni szabadságnak, s az utolsó lesz, akit a diktatúra meghódít. Az egész modern civilizáció egyesegyedül az ő vállán nyugszik.

Saját múltunkból nem tudunk kivándorolni. Ezért szükségünk van benne a játék és a mozgás szabadságára. Máskülönben elutasítjuk, megtagadjuk és kifacsarjuk, mint valami tőlünk idegen dolgot. Így csikarjuk ki a játék megtagadott szabadságát. Azt, amelyre születés és sors okán utalva vagyunk, el kell tudnunk ismerni, mint valami önmagában tartalmasat ahhoz, hogy képesek legyünk megmaradni benne. Az ismert mellett elegendő ismeretlennek, kutatnivalónak kell lennie, ahonnan nézve a vélt ismert újra idegennek és meglepően újnak tűnik. Abból, ami vagyunk, úgynevezett identitásunkból mindig csak egy darabkát fogunk fel: azt, amit elismerünk. Az önismeret művészete felfogni azt is, ami elkerül minket, ami saját magunkban idegen.

A kisebbségeknél nincs hálásabb és tanulékonyabb népcsoport. A közeledés és közelítés az életeleme. A hídépítés a küldetéses funkciója. De, jaj, ha innen leparancsolják, jaj, ha itt megcsalják! Akik mégis megpróbálják, önmagukat csapják be: a kisebbség károsodása végeredményben a többséget is sújtja. A bumeráng visszaüt, és a közös célt, a közös eredményt jóvátehetetlenül rombolja...

A kisebbségért nem utolsó sorban a többség felel!... Róluk nélkülük csak embertelenül lehet határozni. És ennek árát a nemzetnél totálisabb, nagyobb többség fizeti meg.

Esterházy Péter, Lin Yutang, Székely János, Márai Sándor, Hannes Böhringer, Gyarmati István és Fábry Zoltán írásaiból összeállította: Noszkai Gábor